

**Johanson L., Çeviren Nurettin Demir,
Türkçe Dil İlişkilerinde Yapısal Etkenler,
Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2007**

Nazmiye Çelebi*

Türkçe tarih boyunca birçok dille ilişki içinde olmuş, yayıldığı geniş coğrafyada, Batı Avrupa, Balkanlar, Sibirya'dan Afrika'ya kadar tipolojik açıdan birçok farklı dille karşılaşmış ve sanılanın aksine güç kaybetmekten çok, daha da güçlenerek varlığını devam ettirmiştir. Türkçe, milyonlarca konuşucuya sahip sağlam bir kültür ve edebiyat dili olmasının yanında, bazıları küçük gruplar, bazıları birkaç kişi tarafından konuşulan pek çok değişkesi olan, varlığını yüzyıllardır çok dilli ortamlarda sürdürögelmiş bir dildir. Sosyal, ekonomik ve politik açıdan güçlü olmak dillerin durumunu etkilemekle birlikte, bir dilin kullanım düzlemleri, nesilden nesile aktarılıp aktarılmaması da gelişimini ve değişimini etkileyen faktörlerdir. Türkçe bugün, konuşma dili, yazı dili, eğitim dili gibi farklı düzlemlerde en etkin biçimde kullanılmakta, belki de tarihinin en güçlü dönemini yaşamaktadır. Tarihsel süreçte farklı dillerle etkileşim içine girmiş olan Türkçe, Çince Eski İran Dilleri, Yeni Farsça, Moğolca, Balkan dilleri, Batı Avrupa dilleri de dahil olmak üzere yoğun ilişkiler yaşadığı dilleri büyük oranda etkilemiş, dil ilişkilerinde *çekici özelliklerinin* etkisini baskın olarak hissettirmiştir. Bu bakımdan Türkçeyi temel olarak bir teori ortaya koyan Johanson'un *Structurelle Faktoren in türkischen Sprachkontakten in türkischen Sprachkontakten* (Stuttgart 1992) kitabının Türkçeye kazandırılması büyük önem taşımaktadır. Johanson'un Türkçe-Türkçe dil ilişkisi yanında Türkçe-Türkçe olmayan dillerin ilişkisi üzerine yaptığı çalışmaları sonucunda geliştirdiği *kod kopyalama kuramının* (code copying model) açıklandığı bu kitap, birçok araştırmada da temel alınmıştır. *Structurelle factors in Turkic language contacts* (London 2002) adıyla İngilizce de yayımlanmış kitap Türkçeye Nurettin Demir tarafından *Türkçe Dil İlişkilerinde Yapısal Etkenler* başlığı ile çevrilmiştir.

Demir, Almanca metni temel alarak çeviriye başlamış olmasına rağmen on yıl sonra yayınlanan İngilizcesi ile karşılaştırmalı bir çalışma yapmış, ikinci kitaptaki yenilikleri de göz önüne alarak kitabı Türkçeye kazandırmıştır. Kita-

* Doğu Akdeniz Üniversitesi, TDE / KIBRIS
nazmiye.celebi@emu.edu.tr

bın çevirisini ilk kez okuyanların karşılaşabileceği en büyük sorun; bir teori açıklandığından kitabın üst düzey akademik üslupta olması, dil ilişkisi ile ilgili birçok yeni terimin kullanılması, bazı terimlerin kavramsal karşılıklarının da Türkçede bulunmayışdır. Aynı paralelde Johanson da kitabında dil ilişkisi üzerine yapılan çalışmalarda kullanılan terimlerin farklılığı üzerinde durmuş ve farklı kaynaklarda, farklı terimlerle karşılanan dilsel olguların kod kopyalama ile açıklanabileceği vurgulamıştır.

Demir'in çevirisi 199 sayfalık bir kitaptır. Kitabın önsözünde (7-8) çeviri sürecinde karşılaşılan sorunlar ve çeviri yöntemi anlatılmaktadır. Kitap, Emine Yılmaz tarafından yazılmış olan özet niteliğinde on üç sayfalık bir sunuş (9-21) bölümüyle başlamakta, kısaltmalar (22) bölümünden sonra *Türkçe Dil İlişkilerinde Yapı Kopyalama* (23-37) bölümüyle devam etmektedir. Kitabın birinci bölümünü oluşturan bu kısım sorularla başlamakta (23-25), ayrıca bu bölümde “ Türkçe malzeme yardımıyla bazı etkenlerin ilişkiye bağlı değişimelerindeki önemi” ortaya konmaya çalışılmaktadır. *Türkçe dil ilişkileri* (25-28) başlığı altında Türk dillerinin tarihsel süreçteki iki yönü; birincisi diğer dillerle sayısız ilişkileri ve atılgan karakterleri, ikincisi ise sınır bölgelerinde kültür aracılığı görevini yerine getirmesi üzerinde durulmaktadır. Bu bölümde dillerin yapılarından kaynaklanan etkenler üzerinde yoğunlaşmış, yapısal etkenlerin değişmeyi ne ölçüde teşvik ettiği/etmediği yapısal özelliklerin dil dışı etkenlerden nasıl daha baskın olabildiği sorularına cevap aranmıştır.

Bir dilin sosyal açıdan baskın/zayıf olması, dillerdeki çekici özelliklerin değişime etkisi gibi özelliklerin tartışıldığı bölümün ardından *kod kopyalama kuramının* (28-30) açıklandığı bölüm gelmektedir. *Kopyalama* teorisinin ilkelere ortaya konulduğu bu bölümde modelin Weinreich ve Haugen'ın geliştirdiği modellerden farklı olduğu, geleneksel ilişki dilbilimin kimi temel terimlerinin karışıklığa sebep olduğu görüşüne yer verilir. Bu yüzden, *ödüncleme* terimine karşı çıkan Johanson bunun yerine *kopyalama* terimini önermekte; dil ilişkilerinde *alıcı* ve *verici* durumda olan dillerden gerçekte hiçbir şeyin alınıp-verilmediğini, bir dile ait kod öğelerinin bir başka dilin kodu içerisine kopya edildiğini belirtmektedir.

Teoriye göre kopyalama üç biçimde gerçekleşmektedir. Bu üç biçim, *genel kopyalar* (31-32) *seçilmiş kopyalar* (33-36) *karışık kopyalar* (36-37) başlıkları altında açıklanmaktadır. Birincisinde sosyal açıdan baskın dilin bütün yapı özellikleriyle birlikte sosyal açıdan zayıf dildeki uygun çerçeveye kopya edilmesi ele alınmakta; buna örnek olarak Tacikçede Özbekçeden kopyalanmış -ge, -de, -den hal ekleri yanında İç Anadolu Yunancasında Türkçeden kopya-

lanmış sözlükbirimlerin, Yunanca ekler alması verilmektedir. İkincisinde sosyal açıdan baskın dilin bütün yapı özellikleri değil ses, *bitişme*, *anlam* ve *sıklık* gibi belli yapı özelliklerinden biri veya birkaçının kopya edildiği yine Türkçenin ilişkide bulunduğu dillerden olan Bulgarcada /c/ sesinin fonemleşmesi yanında Türkçe-Rusça ilişkisi sonucunda fonetik açıdan Türk dillerinin Rusçaya yaklaşması, örnekleri ile açıklanmaktadır. Üçüncüsü ise içinde seçilmiş kopyaların bulunduğu genel kopyalardır. Türkçenin tipik özelliklerinin (37-47) ele alındığı bölümde Türk dillerini ilişkide bulundukları dillerden ayıran belirgin özellikler kırk altı madde olarak listelenmiştir. Kitapta yapısal etkenlerin rolünün (48-74) ele alındığı bölümde dilbilgisel öğelerin, akraba olmayan veya tipolojik açıdan farklı diller arasında da kopyalanabileceği ve dillerdeki ilişkiye dayalı değişmelerin son derece derin, dil yapısının her basamağı ile ilgili olabileceği ifade edilmektedir. *Dayanıklılık sıklıkları*, *çekicilik*, *çekici özellikler*, *sosyal etkenler*, *yapılılık*, *görece çekicilik*, *diller arasındaki farklar*, *köklü etki*, *dili koruma ve dil değiştirmede etki tipleri* başlıkları altında ilişki sırasında bir dilin yapısal etkenlerinin rolü tartışılmaktadır. Bu bölümde dillerin ilişki sürecinde değişen/değişmeyen yapısal özellikleri ve bu nitelikler dayanıklılık derecelerine göre sıralanmıştır. İlişki durumlarında en kolay etkilenen bölümün söz varlığı olduğu vurgulanmıştır.

Çekicilik, *çekici özellikler* (52-58) bölümünde dil ilişkisi açısından çekiciliğin ne olduğu açıklanmakta ve *çekici özellikler* bir liste halinde sunulmaktadır. *Sosyal etkenler* (58-59) başlığı altında, sosyal ilişkiler dilde değişimin nedenleri olarak değil, değişimi destekleyici veya engelleyici koşullar olarak görülmektedir. Johanson genel çekicilik ve yapılılık kavramlarının dil ilişkisi sonucu ortaya çıkan değişmelerin bazı tiplerinde yapısal etkenlerin rolünü belirlemediğini ifade etmektedir. Bu yüzden çekici olmanın ilişkide bulunan dillerin yapılarına göre farklı anlamlara gelebileceği için *görece çekicilik* kavramını geliştirmiştir. Diller arasındaki yapısal benzerliği görece çekicilik için en önemli ölçüt olarak belirleyen Johanson, diller arasındaki farklar başlığı altında bazı dillerin diğer dillere oranla etkiye daha dayanıklı tipolojik özelliklerinin olup olmadığını tartışmaktadır. Köklü etkinin (65-70) tartışıldığı bölümde köklü etkinin ödünçleme süresinin aşamalı oluşuna ve ilişki süresine bağlanabileceği üzerinde durulmuş bu etki Türkçe-İç Anadolu Yunancası, Özbekçe-İranca gibi dillerin ilişkileriyle açıklanmaya çalışılmıştır. Dili koruma ve dil değiştirmede etki tiplerinin (70-74) ele alındığı bölümde bir dilin asıl kökeninin daha sonra tanınamayacak derecede kuvvetli etkilenip etkilenmeyeceği tartışılmakta, dilin hiçbir öğesinin ya da bölümünün soy akrabalığının

belirlenmesinde ölçüt olamayacağı ifade edilmektedir. *Ödünçleme+dil koruma, karışma+dil değiştirme*, aşırı ödünçlene, aşırı yabancılaşma kavramlarının açıklandığı ve dilsel etki tiplerinin formülleştirildiği bu bölümün ardından *Çeşitli Dil Alanlarında Yapısal Kopyalama* (75-123) başlıklı bölüme geçilmektedir. Bu bölümde Türkçe, Türkçe olmayan dillerin yakınlaşması ele alınmaktadır. Ses özellikleri (76-79) başlığı altında, Türkçenin ilişki durumunda ses kısmındaki çekici yapıların korunduğu ve/veya Türkçe için rahatsız edici yapıların basitleştirildiği vurgulanır. Kelime yapısının (79-85) ele alındığı bölümde eklemeli bir dil olan Türkçenin bu yönüyle ilişkide olduğu birçok dili etkilediği belirtilmiştir (Tacikçe, Batı Ermenicesi, Kapadokya Yunancası). Fiil çekimi, ekleşik fiil birlikleri de Türkçe-Türkçe olmayan dil ilişkileri çerçevesinde ele alınmış karmaşık Türkçe fiil şekillerinin kopyalama için cazip olmadığı, ettirgenlik, edilgenlik, yeterlilik, olumsuzluk, kip ve soru gibi bağımlı Türkçe morfeplerin ilişki dillerinde sık sık bağımsız birlikler denk gelmektedir. Yoğun ilişki durumlarında bile dayanıklılık oranı yüksek olan Türkçe fiil çekimine göre ekleşik fiil birlikleri etkileşime daha açıktır. Johanson'a göre birleşik fiillerin var olan birleşme kalıpları oldukça çekicidir ve dil ilişkisi sonucu olarak oldukça yaygınlaşmıştır. Gramatik kategoriler (93-98) başlığı altında Türkçe-Türkçe olmayan diller arasındaki yoğun ve sürekli ilişki durumlarında, anlam ve birleşme niteliklerinin kopyalanması sonucunda, gramatik ayrımlar ve kategoriler arasında farklı değişimlerin ortaya çıkabileceği belirtilmektedir. Örneğin Türkçenin hal kategorileri arasında yabancı tesirinden en fazla etkilenenin ilgi hali olduğu belirtilmektedir. *Sentaktik birleşme örnekleri* (103) bölümünde özellikle Farsça-Türkçe ilişkiler üzerinde durulmakta ancak "her şeye rağmen Türk dillerinin sentaktik olarak etkilenebilirliği sorusu tezatlarla dolu kalmıştır" (100) gibi bir sonuç çıkarılmaktadır. *Söz dizimi kalıpları* (103-107) başlığı altında ise kopyalanan söz dizimi örnekleri anlamında yabancı tesirle ilgili sonuçlar ortaya koymadan önce dilin kendi içerisinde var olan değişkelere bakmanın gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Türkçenin yönetilen-yöneten söz diziminin oldukça sağlam olduğu ve bu yapının çevre dillerde açık bir *çekiciliğe* sahip olduğu vurgulanmaktadır. Örneğin Anadolu Yunancasında bu yönde bir değişim olurken Karayca'da kurucuların belli oranda yönetenin öbür tarafına sızma meylinde olduğu ifade edilmektedir.

Cümle bağımlılığı (107-110) bölümünde farklı cümle yapıları ile ilgili tartışmalara değinilmiş ve Türkçenin tipik cümle yapısının her zaman ÖNY şeklinde olmadığı, bu yapının değişebilirliği üzerinde durulmuştur. Türkçenin sola

dallanan cümle yapısının Hint-Avrupa dillerinin sağa dallanan cümle yapısından farklı olmasını farklı dilbilimcilerin değerlendirmeleriyle yorumlamış, İran ve Balkanlarda Türkçe yapının yerine ilişki dillerinin yapılarının kullanıldığı belirtilmiştir. *Öge cümle ve kopyalanmış cümle bağlama kalıpları* (110-116) başlığı altında Türkçe sıfat-fiiller, isim-fiiller ve zarf-fiillerle oluşturulan cümle türleri ve ilişki dillerinde bu yapıların durumları değerlendirilmektedir. *Kopyalanmış kalıpların içermeleri* (116-120) başlığı altında ise Almanya'da yaşayan Türklerin konuşması ile Gagavuzcadan örneklerle konu irdelenmiş, Farsça-Türkçe dil ilişkisi çerçevesinde yorumlar yapılmıştır. Özellikle ki/kim ile oluşturulan cümle yapıları üzerinde durulmuş, Karaycanın özel durumundan bahsedilmiştir. *Sola dallanan cümle bağımlılığının çekiciliği* (120-123) bölümünde ise Türkçenin solla dallanan cümle yapısının dayanıklılığı ve ilişki dilleri için çekiciliği ele alınarak üzerinde durulmuş Batı Ermenicesi ve Anadolu Yunancasındaki sola dallanan yapılarla örneklendirilmiştir.

Kitabın son ana bölümünü oluşturan, *Genel ve Bölgesel Eğilimler* (124-135) *genel eğilimler, bölgesel eğilimlerin kaynakları, Türkçenin erken kurallaşması, yapının en dayanıklı bölümlerinde benzerlikler* alt başlıkları altında irdelenmektedir. Dil ilişkilerinde Türkçe yapının sık sık yön gösterici olduğunu belirten Johanson ancak doğal yakınlaşmanın her zaman kopyalama olmayacağını da belirtmektedir. Bu bölümde evrensel dil bilgisi tesirinden de bahsetmekte ayrıca aynı bölgedeki dillerin ortak özellikler geliştirmesini bölgesel eğilimlere bağlamaktadır. Johanson Türkçenin daha tarihin ilk devrelerinden itibaren ileri derecede yönlendirici bir yapıya sahip olduğunu. Sosyal durumun kuvvetli bir şekilde karşı tarafa çalışmadığı hallerde, Türkçenin dil ilişkilerinde atak ve başarılı olduğunu vurgulamaktadır. Kitabın son bölümünde Türkçe fiil sistemi üzerinde durulmakta, Türk dillerinin tümünde sağlam kalan bu sistemin çekici olmadığı ve ilişki dillerince kopyalanmadığı belirtilmektedir. Dil ilişkileri ve art zamanlı yaklaşım konusunda da izlenmesi gereken yöntemler konusunda da önerilerde bulunmaktadır.

Kitap dil ilişkileri alanında araştırma yapmak isteyenler için geniş bir kaynakça (137-154) ve karşılıklar listesi “Türkçe-Almanca-İngilizce” (156-166); “Almanca-Türkçe” (167-188) ve dizin (189-199) ile son bulmaktadır. Birçok terim çevirmen tarafından Türkçeleştirilmiş ve karşılıklar listesinde yerini almıştır.

Araştırma konusu olarak dil ilişkilerine karşı dünyada olduğu kadar Türkiye’de de artan bir ilgi vardır. Dil ilişkilerinde Türkçeden hareketle yapılacak çalışmalar için oldukça geniş bir alan bulunmaktadır. Bu yüzden, bu konuda

yapılacak çalışmaların temel kaynaklarından biri olan Johanson'un kitabının Türkçeye kazandırılması takdire şayan bir çeviri hadisesidir. Demir'in bu çeviride birçok zorluğun üstesinden gelmesi, dille uğraşan araştırmacılar için mutluluk vericidir. Ayrıca teorik çalışmalarda Türkçenin bir başucu kitabı kazanması yanında, bilimsel çalışmaların anahtarı niteliğindeki bu tür kitapların Türkçeleştirilmesi akademik dünya için büyük önem taşımaktadır.

bilig

Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi

©Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı

Yayın İlkeleri

bilig, Kış/Ocak, Bahar/Nisan, Yaz/Temmuz ve Güz/Ekim olmak üzere yılda dört sayı yayımlanır. Her yılın sonunda derginin yıllık dizini hazırlanır ve Kış sayısında yayımlanır. Dergi, Yayın Kurulu tarafından belirlenen yurtiçi ve dışındaki kütüphanelere, uluslararası indeks kurumlarına ve abonelere, yayımlandığı tarihten itibaren bir ay içerisinde gönderilir.

bilig, Türk Dünyasının kültürel zenginliklerini, tarihi ve güncel gerçeklerini bilimsel ölçüler içerisinde ortaya koymak; Türk Dünyasıyla ilgili olarak, uluslararası düzeyde yapılan bilimsel çalışmaları kamuoyuna duyurmak amacıyla yayımlanmaktadır.

bilig'de, sosyal bilimler alanında, Türk Dünyasının tarihi ve güncel problemlerini bilimsel bir bakış açısıyla ele alan, bu konuda çözüm önerileri getiren yazılara yer verilir.

bilig'e gönderilecek yazılarda; alanında bir boşluğu dolduracak özgün bir makale olması veya daha önce yayımlanmış çalışmaları değerlendiren, bu konuda yeni ve dikkate değer görüşler ortaya koyan bir inceleme olma şartı aranır. Türk Dünyasıyla ilgili eser ve şahsiyetleri tanıtan, yeni etkinlikleri duyuran yazılara da yer verilir.

Makalelerin **bilig**'de yayımlanabilmesi için, daha önce bir başka yerde yayımlanmamış veya yayımlanmak üzere kabul edilmemiş olması gerekir. Daha önce bilimsel bir toplantıda sunulmuş bildiriler, bu durum açıkça belirtilmek şartıyla kabul edilebilir.

Yazıların Değerlendirilmesi

bilig'e gönderilen yazılar, önce Yayın Kurulunca dergi ilkelerine uygunluk açısından incelenir. Uygun görülmeyenler düzeltilmesi için yazarına tekrar iade edilir. Yayın için teslim edilen makalelerin değerlendirilmesinde akademik tarafsızlık ve bilimsel kalite, en önemli ölçütlerdir. Değerlendirme için uygun bulunanlar, ilgili alanda iki hakeme gönderilir. Hakemlerin isimleri gizli tutulur ve raporlar beş yıl süreyle saklanır. Hakem raporlarından biri olumlu, diğeri olumsuz olduğu takdirde, yazı, üçüncü bir hakeme gönderilebilir veya Yayın Kurulu, hakem raporlarını inceleyerek nihai kararı verebilir. Yazarlar, hakem ve Yayın Kurulunun eleştirisi ve önerilerini dikkate alırlar. Katılmadıkları hususlar varsa, gerekçeleriyle

birlikte itiraz etme hakkına sahiptirler. Yayına kabul edilmeyen yazılar, yazarlarına iade edilmez.

bilig'de yayımlanması kabul edilen yazıların telif hakkı *Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütavelli Heyet Başkanlığına* devredilmiş sayılır. Yayımlanan yazılardaki görüşlerin sorumluluğu ve yazım tercihleri, yazarlarına aittir. Yazı ve fotoğraflardan, kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Yazım Dili

bilig'in yazım dili Türkiye Türkçesidir. Ancak her sayıda derginin üçte bir oranını geçmeyecek şekilde İngilizce ve diğer Türk lehçeleri ile yazılmış yazılara da yer verilebilir. Türk lehçelerinde hazırlanmış yazılar, gerektiği takdirde Yayın Kurulunun kararıyla Türkiye Türkçesine aktarıldıktan sonra yayımlanabilir.

Yazım Kuralları

Makalelerin, aşağıda belirtilen şekilde sunulmasına özen gösterilmelidir:

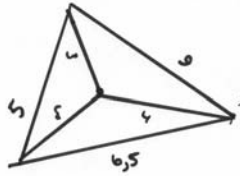
- 1. Başlık:** İçerikle uyumlu, onu en iyi ifade eden bir başlık olmalı ve **koyu** harflerle yazılmalıdır. Aday makalenin başlığı, en fazla 10-12 kelime arasında olmalıdır.
- 2. Yazar ad(lar)ı ve adres(ler)i:** Yazar(lar)ın ad(lar)ı ve soyad(lar)ı **koyu**, adresler ise normal ve *eğik karakterde* harflerle yazılmalı; yazar(lar)ın görev yaptığı kurum(lar), haberleşme ve e-posta (e-mail) adres(ler)i belirtilmelidir.
- 3. Özet:** Makalenin başında, konuyu kısa ve öz biçimde ifade eden ve en az 75, en fazla 150 kelimedenden oluşan Türkçe özet bulunmalıdır. Özet içinde, yararlanılan kaynaklara, şekil ve çizelge numaralarına değinilmemelidir. Özeti altında bir satır boşluk bırakılarak, en az 5, en çok 8 sözcükten oluşan anahtar kelimeler verilmelidir. Makalenin sonunda, yazı başlığı, özet ve anahtar kelimelerin İngilizce ve Rusçaları bulunmalıdır. Rusça özetler gönderilmediği takdirde dergi tarafından ilave edilir.
- 4. Ana Metin:** A4 boyutunda (29.7x21 cm.) kâğıtlara, MS Word programında, *Times New Roman* veya benzeri bir yazı karakteri ile, 12 punto, 1.5 satır aralığıyla yazılmalıdır. Sayfa kenarlarında 2.5 cm. boşluk bırakılmalı ve sayfalar numaralandırılmalıdır. Yazılar 10.000 kelimeyi geçmemelidir. Metin içinde vurgulanması gereken kısımlar, **koyu değil eğik harflerle** yazılmalıdır. Metinde tırnak işareti+eğik harfler gibi çifte vurgulamalara yer verilmemelidir.
- 5. Bölüm Başlıkları:** Makalede, düzenli bir bilgi aktarımı sağlamak üzere ana, ara ve alt başlıklar kullanılabilir ve gerektiği takdirde başlıklar numaralandırılabilir. Ana başlıklar (ana bölümler, kaynaklar ve ekler) büyük harflerle; ara ve alt başlıklar, yalnız ilk harfleri büyük, koyu karakterde yazılmalı; alt başlıkların sonunda iki nokta üst üste konularak aynı satırdan devam edilmelidir.

- 6. Tablolar ve Şekiller:** Tabloların numarası ve başlığı bulunmalıdır. Tablo çiziminde dikey çizgiler kullanılmamalıdır. Yatay çizgiler ise sadece tablo içindeki alt başlıkları birbirinden ayırmak için kullanılmalıdır. Tablo numarası üste, tam sola dayalı olarak dik yazılmalı; tablo adı ise tablo numarasının altına, tam sola dayalı, her sözcüğün ilk harfi büyük olmak üzere eğik yazılmalıdır. Tablolar metin içinde bulunması gereken yerlerde olmalıdır. Şekiller siyah beyaz baskıya uygun hazırlanmalıdır. Şekil numaraları ve adları şeklin hemen altına ortalı şekilde yazılmalıdır. Şekil numarası eğik yazılmalı, nokta ile bitmeli. Hemen yanından sadece ilk harf büyük olmak üzere şekil adı dik yazılmalıdır. Aşağıda tablo ve şekil örnekleri sunulmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Öğretmenliğe Atanma Durumları

Atanma Durumu	Mezun Olduğu Lise Türü										Toplam	
	GL		AL		SL		AÖL		KMLÇGE			
	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Atandı	143	44.1	102	53.7	143	46.6	97	49.7	14	20.9	499	46.1
Atanamadı	181	55.9	88	46.3	164	53.4	98	50.3	53	79.1	584	53.9
Toplam	324	100	190	100	307	100	195	100	67	100	1083	100

$$\chi^2 = 23.10 \quad sd = 4 \quad p < .01$$

Şekil 1. Birinci öğrenci tarafından oluşturulan şekil.

- 7. Resimler:** Yüksek çözünürlüklü, baskı kalitesinde taranmış halde makaleye ek olarak gönderilmelidir. Resim adlandırmalarında, şekil ve çizelgelerdeki kurallara uyulmalıdır.

Şekil, çizelge ve resimler toplam 10 sayfayı (yazının üçte birini) aşmamalıdır. Teknik imkâna sahip yazarlar, şekil, çizelge ve resimleri aynen basılabilecek nitelikte olmak şartı ile metin içindeki yerlerine yerleştirebilirler. Bu imkâna sahip olmayanlar, bunlar için metin içinde aynı boyutta boşluk bırakarak içine şekil, çizelge veya resim numaralarını yazabilirler.

- 8. Alıntı ve Göndermeler:** Alıntılar tırnak içinde verilmeli; beş satırdan az alıntılar satır arasında, beş satırdan uzun alıntılar ise satırın sağından ve solundan 1.5 cm içerde, blok hâlinde ve 1 satır aralığıyla 1 punto küçük yazılmalıdır. Metin içinde göndermeler, parantez içinde aşağıdaki şekilde yazılmalıdır.

(Köprülü 1944), (Köprülü 1944: 15).

Birden fazla yazarlı yayınlarda, metin içinde sadece ilk yazarın soyadı ve 'vd.' yazılmalıdır:

(Gökay vd. 2002).

Dipnot kullanımından mümkün olduğunca kaçınılmalı; yalnız açıklamalar için başvurulmalı ve otomatik numaralandırma yoluna gidilmelidir. Dipnotlarda kaynak göstermek için, metin içi kaynak gösterme yöntemleri kullanılmalıdır.

Kaynaklar kısmında ise, birden fazla yazarlı yayınların diğer yazarları da belirtilmelidir.

Metin içinde, gönderme yapılan yazarın adı veriliyorsa kaynağın sadece yayın tarihi yazılmalıdır:

"Tanpınar (1976: 131), bu konuda"

Yayın tarihi olmayan eserlerde ve yazmalarda sadece yazarların adı; yazarı belirtilmeyen ansiklopedi vb. eserlerde ise eserin ismi yazılmalıdır.

İkinci kaynaktan yapılan alıntılarda, asıl kaynak da belirtilmelidir:

"Köprülü (1926)" (Çelik 1998'den).

Kişisel görüşmeler, metin içinde soyadı ve tarih belirtilerek gösterilmeli, ayrıca kaynaklarda da belirtilmelidir. İnternet adreslerinde ise mutlaka kaynağa ulaşma tarihi belirtilmeli ve bu adresler kaynaklar arasında da verilmelidir:

www.tdk.gov.tr/bilterim (15.12.2002)

- 9. Kaynaklar:** Metnin sonunda, yazarların soyadına göre alfabetik olarak aşağıdaki şekillerden birinde yazılmalıdır. Kaynaklar, bir yazarın birden fazla yayını olması halinde, yayımlanış tarihine göre sıralanmalı; bir yazara ait aynı yılda basılmış yayınlar ise (1980a, 1980b) şeklinde gösterilmelidir:

Karahan, Leyla ve Ülkü Gürsoy (2004). *Kavâid-ı Lisân-ı Türkî* 1893. Ankara: TDK

Köprülü, Mehmet Fuat (1961). *Azeri Edebiyatının Tekâmülü*. İstanbul: MEB Yay.

Shaw, Stanford (1982). *Osmanlı İmparatorluğu*. Çev. Mehmet Harmancı, İstanbul: Sermet Matb.

Timurtaş, F. Kadri (1951). "Fatih Devri Şairlerinden Cemalî ve Eserleri". *İÜ Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* IV (3): 189-213.

Yazıların Gönderilmesi

Yukarıda belirtilen ilkelere uygun olarak hazırlanmış yazılar, biri orijinal, diğer ikisi fotokopi olmak üzere (fotokopilerde yazarı tanıttıcı hiçbir bilgi olmamak kaydıyla) üç nüsha olarak, disket veya yazılabilir diskiyle birlikte *bilig* adresine gönderilir. Yazarlarına raporlar doğrultusunda geliştirilmek ve/veya düzeltilmek üzere gönderilen yazılar, gerekli düzenlemeler yapılarak disket/CD ve orijinal çıktısıyla en geç bir ay içinde tekrar dergiye ulaştırılır. Yayın Kurulu, esasa yönelik olmayan küçük düzeltmeler yapabilir.

Yazışma Adresi:

Ahmet Yesevi Üniversitesi
bilig Dergisi Editörlüğü
Taşkent Cad. 10. Sok. No: 30
06430 Bahçelievler / ANKARA / TÜRKİYE
Tel: (0312) 215 22 06
Faks: (0312) 215 22 09
www.yesevi.edu.tr/bilig
bilig@yesevi.edu.tr

bilig
Journal of Social Sciences of the Turkish World

©Ahmet Yesevi University Board of Trustees

Editorial Principles

bilig is published quarterly: Winter/January, Spring/April, Summer/July and Autumn/October. At the end of each year, an annual index is prepared and published in Winter issue. Each issue is forwarded to subscribers, libraries and international indexing institutions within one month after its publication.

bilig is published to bring forth the cultural riches, historical and actual realities of the Turkish World in a scholarly manner; to inform the public opinion of international level scientific studies on the Turkish world.

Articles primarily related to social sciences subjects and those dealing with past and current issues and problems, suggesting solutions are published in ***bilig***.

Articles forwarded for publication should be original, contributing to knowledge and scientific information in related fields or bringing forth new views and perspectives on previously written scholarly papers. Articles introducing works and personalities of particular importance, informing readers of new activities related to the Turkish world can also be published in ***bilig***.

In order for any article to be published in ***bilig***, it should not have been previously published or accepted to be published elsewhere. Papers presented at a conference or symposium may be accepted for publication if clearly indicated so beforehand.

Evaluation of Articles

Articles forwarded to ***bilig*** are first reviewed by the Editorial Board in terms of journal's publishing principles. Those which are found unsuitable are returned to their authors to be corrected. Academic objectivity and scientific quality are considered of paramount importance. Those considered acceptable are initially referred to two referees who are well-known for their works in relevant fields. Names of the referees are kept confidential and referee reports are safe-kept for five years.

For publication of articles, two positive reports are required. In case one referee report is negative while the other is favorable, the article may be forwarded to a third referee for further evaluation or alternatively the board, based on the contents of the reports may feel confident to make a final decision. The authors are to consider the criticism, suggestions and corrections offered by the referees and by the editorial board. If they disagree, they are entitled to counter present their views and justifications. Final

decision rests with the editorial board. Only original copies of the declined articles are returned upon request. Articles which are not accepted for publication are not returned to their authors.

The royalty rights of the accepted articles are considered transferred to Ahmet Yesevi University Board of Trustees. However the overall responsibility and writing preferences for the published articles belong to the author of the article. Quotations from articles including pictures are permitted with full reference to the article.

The Language

Turkish is the language of the journal. Articles in English or in other Turkish dialects may be published, not to exceed one third of an issue. Articles submitted in other Turkish dialects may be published after they are translated into Turkish, upon the decision of the Editorial Board as necessary.

Writing Rules

In general, following rules are to apply to writing for *bilig* articles:

1. Title of the article: Title should be suitable for the content and one that expresses it best, and should be in bold letters. The title should consist of 10-12 words at the most.
2. Name(s) and address(es) of the author(s): Names and surnames are written bold, addresses in normal italic letters; the institution the author is associated with, his/her contact and e-mail addresses should also be specified.
3. Abstract: At the beginning, the article should include an abstract in Turkish, briefly and laconically expressing the subject in minimum 75, in maximum 150 words. There should be no reference to used sources, figure and chart numbers. Leaving one line empty after the body of abstract, there should be key words, minimum 5 and maximum 8 words. At the end of the article there should be titles, abstracts and key words in English and Russian. In case Russian abstract is not submitted it will be included by the journal. (An English abstract should also accompany the articles in Turkish)
4. **Main Text:** Should be typed in MS Word program in Times New Roman or similar font type, 10 type size and 1,5 line on A4 format (29/7x21cm) paper. There should 2,5 cm free space on the margins and pages should be numbered. Articles should not exceed 10.000 words. Passages that need emphasizing should not be bold but in italic. Quotations should be in italic and with quotation marks; in quotations less than 5 lines between lines and those longer than 5 lines should be typed with indent of 1,5 cm in block and with 1 line space.

5. **Section Headings:** Main, interval and sub-headings can be used in order to obtain the well-arranged narration of information in the article and these headings may be numbered if necessary. Main headings (main sections, references and appendices) should be in capital letters; interval and sub-headings should be bold and their first letters in capital letters; at the end of the sub-headings writing should continue on the same line after a colon (:).
6. **Tables and Figures:** Tables should have numbers and captions. In tables, vertical lines should not be used. Horizontal lines should be used only to separate subtitles within the table. The table number should be written at the top, aligned to the left, and should not be in italics. The caption should be written in italics below the table number, aligned to the left, and the first letter of each word should be capitalized. Tables should be placed where they are most appropriate in the text. Figures should be prepared in accordance with black-and-white printing. The numbers and captions of the figures should be centered right below the figures. The figure numbers should be written in italics followed by a full-stop. The caption should immediately follow the number. It should not be written in italics, and the first letter of each word should be capitalized. Below are sample tables and figures.

Table 1: *Katılımcıların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Öğretmenliğe Atanma Durumları*

Atanma Durumu	Mezun Olduğu Lise Türü										Toplam	
	GL		AL		SL		AÖL		KMLÇGE			
	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Atandı	143	44.1	102	53.7	143	46.6	97	49.7	14	20.9	499	46.1
Atanamadı	181	55.9	88	46.3	164	53.4	98	50.3	53	79.1	584	53.9
Toplam	324	100	190	100	307	100	195	100	67	100	1083	100

$$\chi^2 = 23.10 \quad sd = 4 \quad p < .01$$

Table 2: *Teachers' appointment rates depending on the schools graduated from*

Appointment	Type of high school finished										Total	
	GL		AL		VL		OL		KMLÇGE			
	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Appointed	143	44.1	102	53.7	143	46.6	97	49.7	14	20.9	499	46.1
Not appointed	181	55.9	88	46.3	164	53.4	98	50.3	53	79.1	584	53.9
Total	324	100	190	100	307	100	195	100	67	100	1083	100

$$\chi^2 = 23.10 \quad sd = 4 \quad p < .01$$

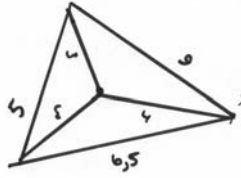

Figure 1. *Figure drawn by student 1.*

7. **Pictures:** Should be on highly contrasted photo papers. Furthermore, rules for figures and tables are applied to pictures as well. In special cases, color pictures may be printed.

The number of pages for figures, tables and pictures should not exceed 10 pages. (one-third of article) Authors having the necessary technical equipment and software may themselves insert the related figures, drawings and pictures into the text. Those without, shall leave the proportional size of empty spaces for pictures within the text, numbering them.

8. **Indicating sources:** Endnotes should only be used for explanation, and at the end of the text.

References within the text should be given in parentheses as follow:

(Köprülü 1944); (Köprülü 1944: 15)

When sources with several authors are referred, the name of the first author is given and for others 'et. al' is added.

(Gökay et al. 2002)

Authors should avoid using footnotes as much as possible. Footnotes should be used only for explanations and numbered automatically. In order to indicate sources in footnotes, authors should use the principles of in-text citation.

Full reference, including the names of all authors should be given in the list of references. If the name of the referred author is given within the text, then only the publication date should be written:

"Tanpınar (1976: 131) on this issue"

In the sources and manuscripts with no publication date, only the name of the author; in encyclopedias and other sources without authors, only the name of the source should be written.

In secondary sources quoted, original source should also be pointed to:

"Köprülü (1926)" (in Çelik 1998).

Personal interviews can be indicated by giving the last name(s) and the date(s); moreover they should be stated in the references.

www.tdk.gov.tr/bilterim (15.12.2002)

9. References: Should be at the end of the text in alphabetical order, in one of the ways shown below. If there are more than one source by the same author, then they will be listed according to their publication date; sources of the same author published in the same year will be shown as (1980a, 1980b):

Karahan, Leyla ve Ülkü Gürsoy (2004). *Kavâid-ı Lisân-ı Türkî* 1893. Ankara: TDK

Köprülü, Mehmet Fuat (1961). *Azeri Edebiyatının Tekâmülü*. İstanbul: MEB Yay.

Shaw, Stanford (1982). *Osmanlı İmparatorluğu*. Çev. Mehmet Harmancı, İstanbul: Sermet Matb.

Timurtaş, F. Kadri (1951). "Fatih Devri Şairlerinden Cemali ve Eserleri". *İÜ Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* IV (3): 189-213.

How to Forward Articles

The articles duly prepared in accordance with the principles set forth are to be sent in three copies; one original, two photocopied forms with a floppy disk or compact disc, to **bilig** at the address given below. The last corrected fair copies in diskettes and original figures are to reach **bilig** not later than one month. Minor editing may be done by the Editorial Board.

Ahmet Yesevi Üniversitesi

bilig Dergisi Editörlüğü

Taşkent Caddesi, 10. Sok. Nu: 30

06490 Bahçelievler - ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +9 (0312) 215 22 06

Fax: +9 (0312) 215 22 09

www.yesevi.edu.tr/bilig

bilig@yesevi.edu.tr